

Presentació

L'any 2007 fou especialment ric en aniversaris que afecten la història, sempre sinuosa, de la llengua catalana, dos dels quals estan íntimament lligats: el centenari de la fundació de l'Institut d'Estudis Catalans i el setanta-cinquè aniversari de les Normes de Castelló; dues fites estretament relacionades, perquè l'una és conseqüència de les finalitats i els objectius de l'altra.

La preceptiva de la llengua catalana, l'elaboració de la qual dirigí Pompeu Fabra, no podia assegurar per si mateixa la recuperació lingüística. En calia l'extensió i, sobretot, l'acceptació social en tots els territoris on el català és llengua pròpia. Sense l'adopció disciplinada, hauria quedat en un intent fallit. Aquesta no fou gens fàcil; s'hagueren d'ajuntar esforços fins i tot polítics per aconseguir que no s'estronqués allò que hem comprovat que ha estat la preservació del català de l'extinció definitiva.

La normativa gramatical i lèxica que redactà Pompeu Fabra i que l'Institut d'Estudis Catalans promulgà l'any 1913, que es completen amb el Diccionari ortogràfic de 1917, se ceneixen escrupolosament a la tradició literària del segle xv, a la ciència de l'etimologia, a l'ús quotidià en les diverses variacions, al contrast ponderat amb les solucions de la Romània. Tot i així, no hi mancaren els rebuigs vehements i sovint gratuïts d'institucions, com la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, i d'escriptors i erudits del Principat.

A la Catalunya del Nord, a les Balears i al País Valencià, les resistències foren encara molt més fortes. Calgué una espera llarga perquè fins als anys trenta no se'n generalitzés l'assumpció.

Allò que la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans ha volgut celebrar amb les Jornades a Castelló de la Plana en homenatge a les Normes de Castelló els dies 14 i 15 de desembre de 2007 és justament l'esdeveniment que simbolitza la fi de les reticències i que representa, doncs, la comprensió que, si es volia la pervivència de la llengua, no se'n podia refusar la imprescindible codificació. Castelló de la Plana

en fou la ciutat testimoni l'any 1932. Les anomenades per això Normes de Castelló no són sinó la preceptiva invariada de Pompeu Fabra. Les entitats culturals i els intel·lectuals valencians que les signaren tancaven feliçment unes polèmiques que, si haguessin prosperat, haurien enfonsat fatalment l'obra de redreçament de Fabra i, amb aquesta, la continuïtat d'un idioma d'alta cultura.

Remarco unes paraules de les Bases per a la unificació de l'ortografia valenciana, que constitueixen les Normes:

Els escriptors i investigadors del País Valencià, les Corporacions i publicacions més preparades de la nostra terra, amb un patriotisme que mai s'enaltirà prou, han arribat a l'acord transaccional que suposa el sistema que ací s'explana.

La Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans no volia cloure l'any 2007 sense retre l'homenatge degut a les Normes de Castelló, a la ciutat que altrament és seu de la primera delegació que la institució té fora del Principat de Catalunya. Amb la col·laboració impecable del qui la dirigeix, Vicent Pitarch, i de tots els qui hi treballen, hi organitzàrem les Jornades d'estudi de 2007. S'hi implicà l'Ajuntament de la ciutat, la Universitat Jaume I i l'Institut d'Ensenyament Secundari Francesc Ribalta. Com és habitual, els ponents foren membres de la Secció Filològica, però sobretot estudiosos castellanencs; i llurs intervencions giraren entorn de les Normes de Castelló i de les circumstàncies historicoculturals en què s'aprovaren. Algunes, amb un caràcter de reflexió més general i teòrica, com les d'Isidor Marí, Toni Mollà o Joan Costa; d'altres se centraren en la relació entre llengua i literatura, com les de Joan F. Mira i Vicent Salvador; la de Brauli Montoya abordà el vessant sociolingüístic referit a la llengua catalana al País Valencià; les de Lluís Meseguer i Àlvar Monferrer s'ocuparen de les relacions entre la societat castellanenca i la catalana; la d'Elena Sánchez hi presentà una introducció a la Societat Castellanenca de Cultura; la de Francesc Pérez Moragon hi analitzà el context històric i la significació actual de les Normes; la de Vicent Pitarch es referí a la intervenció de l'Institut d'Estudis Catalans en llur elaboració, i la Comissió Cívica per les Normes de Castelló hi presentà un manifest de lleialtat social.

En definitiva, doncs, unes Jornades de compromís científic però també cívic en general de reconeixement d'una decisió de gran transcendència i d'agraïment a la ciutadania valenciana que la protagonitzà.

La Secció Filològica, en oferir al lector les actes de les sessions dels dos dies, vol deixar testimoniatge perenne d'una actitud modèlica de la ciutat de Castelló i dels seus representants polítics i d'agraïment per l'acollida i l'hospitalitat generoses de què va ser objecte; però sobretot vol deixar constància que és inesborrable el record d'una fita essencial de la història lingüística del català.

JOAN MARTÍ I CASTELL
President de la Secció Filològica
Institut d'Estudis Catalans